

Solstad, G. M. & Strandbu, Å. (2025). Idrettslags håndtering av økonomi som barriere for barn og unges idrettsdeltakelse: Etiske dilemmaer når frivillighetsmoral møter profesjonsetikk. I S. Loland & O. O. Sæle (Red.), *Å løpe en risiko: Etiske refleksjoner om å lede praksis i kroppsøving, idrett og friluftsliv* (s. 355–378). Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa610714>

Kapittel 14

Idrettslags håndtering av økonomi som barriere for barn og unges idrettsdeltakelse

Etiske dilemmaer når frivillighetsmoral møter profesjonsetikk

Gerd Marie Solstad og Åse Strandbu

Sammendrag: Økonomiske barrierer for barn og unges tilgang til organisert idrett har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Dette kapittelet handler om etiske problemstillinger trenere og ledere i idrettslag står overfor når de får ansvaret for at familieøkonomi ikke skal begrense barn og unges idrettsliv. Datamaterialet henter vi fra to kvalitative studier om foreldre og frivilliges rolle i organisering av idrett for barn og ungdom. Analysene våre lener seg på Durkheims skille mellom profesjonsetikk og sivil moral, og løfter frem ulike måter frivillighetens praktiske løsningsformer og moralske prinsipper blir utfordret av profesjonsetikken. Resultatene våre setter søkelys på økonomiske, sosiale og demokratiske spenninger i frivillighetens moralsystem når idrettslagsledere blir stilt overfor profesjonsetiske krav og forventninger. Vi diskuterer også hvordan økonomiske barrierer som problemfelt påvirker forholdet mellom frivillighet og profesjonalisering i idretten. Til slutt spør vi om arbeidet, ansvaret og alvoret forbundet med dette problemfeltet baner vei for en videre profesjonalisering av idretten: Er det riktig å betrakte idrettslag som en profesjonskontekst?

Nøkkelord: økonomiske barrierer, barn og unge, idrett, frivillighet, profesjonsetikk, sivil moral, profesjonalisering, demokrati

Abstract: Economic barriers to children and young people's access to organised sport have received a lot of attention in recent years. This chapter deals with ethical issues that coaches and leaders of sport clubs face when they are bestowed responsibility to ensure that family finances do not limit children and young people's sport participation. Inspired by Durkheim's distinction between professional ethics and civil morality, we analyse data from two qualitative studies on the role of parents and volunteers in organising sport for children and young people. Our results highlight various ways in which the practical solutions and moral principles of volunteerism are challenged by professional ethics. We address economic, social and democratic tensions in the moral system of volunteerism when sports club leaders are faced with professional ethical demands and expectations. We also discuss how economic barriers as a problem area affect the relationship between volunteering and professionalisation in sport. Lastly, we ask whether the work, responsibility and seriousness associated with this problem area pave the way for further professionalisation of sport: Is it right to consider sport clubs as a professional context?

Keywords: economic barriers, children and young people, sports, volunteering, professional ethics, civil morality, professionalization, democracy

Innledning

Økonomi som barriere for barn og unges idrettsdeltakelse har fått stor oppmerksomhet de siste tiårene. Økende klasseforskjeller i ungdoms idrettsdeltakelse er godt dokumentert, og mange avisoppslag har påpekt at økonomiske begrensninger for barn og unges tilgang til idrett er et økende problem (se for eksempel Sagen & Ragnhildstveit, 2022). Også befolkningen generelt og Norges idrettsforbund (NIF) ser dette som et problem (Seippel, 2024). I forkant av idrettstinget 2023 var begge presidentkandidatene enige om at økonomi som barriere, sammen med anleggssituasjonen, er den største utfordringen for norsk idrett framover.

Konkrete tiltak for å sikre at familiens økonomi ikke skal begrense barn og unges idrettsliv har det derimot ikke vært mange av fra sentralt hold i NIF. Derfor er den praktiske håndteringen av denne utfordringen og de medfølgende dilemmaene i all hovedsak skjøvet ned til idrettslagene, til ledere, trenere og andre involverte. Ikke sjelden er det frivillige med verv i idrettslaget som må hankses med dette.

Idretten er avhengig av frivillig arbeid, og til det frivillige arbeidet ligger også muligheten til å ha innflytelse over kostnadsnivået. Her kan de frivillige bli stilt overfor ulike dilemmaer. Hvilke konkurranser skal treningsgruppa delta på? Skal laget dra på treningsleir i Spania? Og når en deltar på turnering – skal en bo på skole eller hotell? Og enda mer tilspisset: Hva gjør en når en av spillerne sier at hun ikke har råd til å være med? Ofte sies ikke dette direkte. Hva gjør en som leder da?

I denne artikkelen skal vi diskutere noen slike dilemmaer idrettslagsledere møter. Vi vil ta for oss hvordan trenere og ledere i idrettslag håndterer kostnader som barriere for idrettsdeltakelse, og etiske dilemmaer som kan oppstå i denne sammenheng. Vi er særlig opptatt av de etiske problemstillingene som reises når frivillighetens egne moralske system møter arbeidslivets profesjonsetikk.

Frivillighetens rolle i idrettslag er et bakteppe for analysene våre. Forskning viser at den frivillige foreningsmodellen er under press (Hompland & Lorentzen, 2011; Solstad & Sandvik, 2024; Solstad mfl., 2025). Mer tid går med til administrative arbeidsoppgaver, og mindre tid er igjen til kjernevirksomheten – å organisere idrettsaktiviteter (Fladmoe & Arnesen, 2022). Utviklingen ser ut til å være del av en større, internasjonal trend for frivillige

organisasjoner (Bromley & Meyer, 2007). Moderne organisasjoner møter økende krav og forventninger fra omgivelsene om å opptre ansvarlig, åpent og kunnskapsbasert (DiMaggio & Powell, 1983). Profesjonalisering er både årsak og konsekvens.

For idrettsfeltet kan profesjonalisering knyttes til tre utviklingstrekk: økende innslag av lønnet arbeidskraft på bekostning av frivillig innsats, at formell kompetanse og profesjonskunnskap blir viktigere mens erfaring og praktisk kunnskap gis mindre verdi, og at arbeidsformer og styringslogikker forbundet med det profesjonelle arbeidslivet i større grad overtar for prinsipper og verdier forbundet med dugnad og frivillighet (Bromley & Meyer, 2017; Lang mfl., 2023; Seippel, 2010). Med profesjonalisering kan vi forvente at også normer, verdier og praksiser knyttet til *profesjonsetikk* blir mer utbredt i idrettsorganisasjonen. Med på kjøpet kommer nye forventninger og standarder for hvordan idrettslag bør opptre i møte med ulike utfordringer – slik som kostnadsbarrierer.

I dette kapitlet undersøker vi, med økonomi som barriere som eksempel, hvordan etiske regler knyttet til idrett som profesjonskontekst virker inn på kulturen i idrettslagene. Datamaterialet henter vi fra to forskningsprosjekter om inkludering i idrettslag, der vi har intervjuet ansatte, frivillige og foreldre og observert idrettslagsaktivitet. Analysene våre er inspirert av Durkheims skille mellom profesjonsetikk og sivilsamfunnets moral. Som et bakteppe presenterer vi tidligere forskning om økonomi som barriere for idrettsdeltakelse, og om tiltak som finnes for å bøte på dette.

Perspektiver på etikk og moral i idretten

Etikk og moral brukes ofte om hverandre i dagligtalen, og heller ikke alle fagfilosofier skiller tydelig mellom begrepene (Vetlesen, 2007). Likevel er det vanlig i filosofi og samfunnsvitenskap å forstå moral som knyttet til praksis – til faktisk atferd, skikker, normer og verdier i et samfunn eller en kultur, for eksempel i et idrettslag. Etikk representerer derimot en mer abstrakt og formell tilnærming til moralske spørsmål (Durkheim, 1973). Innenfor filosofien finnes det flere etiske tanketradisjoner, som konsekvensetikk og

dydsetikk, som skiller seg fra hverandre gjennom egne definisjoner av hva en moralsk handling er, og tilhørende prinsipper for hvordan man nærmer seg moralske dilemmaer.

Profesjonsetikk er en gren av den anvendte etikken og handler om prinsipper eller regler som profesjonsutøvere er forventet å følge. Som boktittelen til sosiologen Émile Durkheim (1957) *Profesjonell etikk og sivil moral* antyder, speiler begrepene etikk og moral grunnleggende skiller mellom profesjonell sektor og sivilsamfunnet. For Durkheim er etikk ganske enkelt regler man må følge, og profesjonsetikken er etiske grunnregler for bestemte yrker.

I NIF kan gjeldende lover, regler og retningslinjer for hvordan det er riktig å opptre og behandle andre i idrettssammenheng, ses som uttrykk for en profesjonsetikk. Organisasjonen har både overordnede etiske leveregler og retningslinjer på avgrensede felt – for eksempel for å være en god idrettsforelder, for å forhindre seksuell trakassering og så videre (NIF, 2019; NIF, u.å.a-c).

Den norske idrettsmodellen baserer seg i stor grad på frivillig foreldreinnsats, forstått som «ulønnet arbeid/innsats som en omsorgsperson gjør i forbindelse med barns deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter» (Saglie & Segard, 2013, s. 10). Dugnad er ubetalt, frivillig arbeid som blir gjort i fellesskap (Lorentzen & Dugstad, 2011). Alle bidrar med det de kan for å realisere et felles prosjekt – idrettsaktivitet for barna. I idretten dekker dugnad og frivillig arbeid et bredt spekter av engasjement, fra relativt enkle oppgaver som kiosk- eller hallvakt, til mer krevende verv som trener eller lagleder.

Frivillighetens moralske system tilsier at forpliktelsene til hverandre er det viktigste. Denne kodeksen utfordres i møte med *profesjonsetikken*, som forutsetter at de frivillige skal forholde seg til et etisk rammeverk med opprinnelse ovenfra, fra den sentrale idrettsorganisasjonen. Derimot er det mer naturlig å snakke om frivillighetens *moral*, nettopp fordi den er mer uformell og springer ut fra praksis, tradisjon og holdninger blant de frivillige i idrettslaget. I praksis er det ikke tette skott mellom idrettsetikken og frivillighetsmoralen, men et gjensidig påvirkningsforhold. Nye frivillige både tilpasser seg normene og verdene i idrettskulturen de trer inn i, og påvirker dem gjennom nye moralske impulser og overbevisninger de tar med seg inn (McIntyre, 1984).

Oppsummert kan vi si at frivilligheten ikke bare er et middel for å opprettholde aktivitet og drift av idrettslag. Frivilligheten har også sin egen moralske verdi, slik det uttrykkes i tittelen på Lorentzen (2007) sin bok om sivilsam-

funn og organisasjoner *Moraldannende kretsløp*. Hvordan moral praktiseres og skapes i idrettslag har åpenbar relevans for spørsmål om kostnader og inkludering. Samtidig blir idrettslag i økende grad ansett som en profesjonskontekst – en innramming som utfordrer idéen om foreldredrevet idrett. Slik vi ser det, står det derfor også noe etisk «på spill» når det gjelder om idrettslagene skal være en profesjonskontekst.

Klasseforskjeller og økonomi som barriere

Ungdom fra høyere sosiale lag trener generelt mer enn ungdom fra lavere sosiale lag, og det er særlig trening i idrettslag som bidrar til forskjellene (Bakken & Strandbu, 2023). I en ny studie av 10–12-åringer ser vi lignende mønster (Strandbu & Bakken, 2024). Forskjellene viser seg både i rekruttering til idrett og i frafall fra både barne- og ungdomsidretten. Ungdataundersøkelsen viser at 80 prosent av ungdommene som sier at familien har hatt god råd de siste to år, mot 51 prosent av de som sier familien har hatt dårlig råd, har vært med eller er med i organisert idrett (Bakken & Strandbu, 2023, s. 46). Nesten fem ganger så mange ungdommer fra lavere sosiale lag har aldri vært med i organisert idrett sammenlignet med ungdom fra høyere sosiale lag.

Idrettens klasseforskjeller har vært forklart med tre forhold: økende kostnader knyttet til idrettsaktivitet, profesjonalisering av idretten og forventninger om mer intensiv foreldreinvolvering (Strandbu mfl., 2017). Det er ikke opplagt at det skal være så tydelige sosiale skillelinjer i idrettsdeltakelse. En historisk gjennomgang av tidligere studier (Strandbu mfl., 2017) viste at klasseforskjellene i organisert idrettsdeltakelse var relativt store på 1950-tallet, deretter små eller ubetydelige på 1980- og 1990-tallet, mens nyere studier viser at klart færre ungdommer fra lavere sosiale klasser deltar i den organiserte idretten (Andersen & Bakken, 2018; Bakken & Strandbu, 2023).

Klasseforskjeller i idrettsdeltakelse reiser flere spørsmål: Når blir kostnader en barriere? Hvor dyrt er for dyrt? For hvem? Én ting er sikkert: Det blir dyrere å drive med idrett etter hvert som barna blir eldre. I 2020 ble gjennomsnittlig årlig kostnad for deltakelse i idrett beregnet til 3600 kroner for 9-åringer og 9600 kroner for 15-åringer (Oslo Economics, 2020). I perioden 2019–2024 har med-

lems- og treningsavgifter økt med rundt 20 prosent, i takt med prisstigningen ellers i samfunnet (Deloitte, 2024). Prisoppgangen var noe høyere for 15-åringer (21 prosent) enn for 9-åringer (18 prosent). Økningen i kostnader med alderen henger sammen med mer bruk av profesjonelle trenere i stedet for foreldretrenere, høyere priser på lisenser til særforbund, samt mer omfattende og kostbare reiseaktiviteter – særlig for ungdom som satser på idrett (Deloitte, 2024).

Står kostnadsnivået i veien for at idrettsaktive *fortsetter* med idrett utover i ungdomstiden? Ifølge en spørreundersøkelse fra Oslo gjelder dette for omtrent én tittel av tenåringer som har sluttet med idrett (Solstad mfl., 2022). De fleste begrunnelsene for å slutte med idrett handlet om tidsbruk, sosial trivsel, ferdighetskrav og skade eller sykdom. Blant de åtte alternativene som ble listet opp, hadde kostnader minst oppslutning. Studien viste videre at en tredel av tenåringer som aldri har vært med i idrettslag, var interessert i å drive med organisert idrett. Tolv prosent mente at det koster for mye, mens det for flere handlet om mangel på sosial tilhørighet eller passende idrettstilbud (Solstad mfl., 2022). Selv om kostnader ikke er den fremste grunnen til at barn og ungdom gir seg med idrett, eller lar være å starte, spiller prisnivået likevel inn på beslutningene.

I en rapport om kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten skriver forfatterne at idrettslagene «jobber aktivt for å unngå at økte kostnader veltes over på medlemmene, men at dette er stadig mer krevende» (Deloitte, 2024, s. 4). Mange av idrettslagslederene de intervjuet, opplevde at det har blitt dyrere å drifte idrettslag og vanskeligere enn før å hente inn inntekter. Samtidig viser de at det i snitt bare er 40 prosent av idrettslagenes inntekter som kommer fra medlemsbetalinger (Deloitte, 2024). Tilgangen på eksterne midler er i seg selv et avvik fra en foreningsmodell basert på medlemsbetalinger og dugnadsarbeid.

Idrettslagslederens arbeid med å *håndtere* økonomi som barriere påvirkes av en rekke forhold. I flere studier trekkes arbeidet med å søke om midler frem som en belastning og frustrasjon – både for frivillige og ansatte (Deloitte, 2024; Fladmoe & Arnesen, 2022; Solstad & Sandvik, 2024). Kostnadsbarrierer er ikke et like stort problem i alle idrettslag. Mest presserende er det i idrettslag der relativt mange ikke betaler for medlemskapet «av seg selv», og der de mangler frivillige til å ta seg av oppfølgingsarbeidet (Solstad & Sandvik, 2024). Hvor mye det koster å være medlem og delta på ulike aktiviteter spiller også inn – og, ikke minst, hvordan prisene oppleves (Espedalen & Strandbu, *undervegs*).

Tiltak mot kostnadsbarrierer

Det har vært bred politisk enighet om at økonomi som barriere for deltakelse i fritidsaktiviteter må motarbeides. Løsningsforslagene har vært noe mer omstridte, og har handlet mest om kostnadsdekkende tiltak. Fritidskort er et eksempel. På initiativ fra Solberg-regjeringen ble det i perioden 2019–2022 gjennomført forsøk med fritidskort i 12 kommuner. Her kunne familier søke om å få dekket barn og ungdoms deltakeravgift i faste, organiserte fritidsaktiviteter (Arnesen mfl., 2022).

Et av innsatsområdene i Regjeringens handlingsplan «Alle inkludert!», med 286 millioner kroner ekstra fra spillemidlene i 2024, er å «få ned prisene og kostnadsdrivere på aktiviteter» (KUD, 2024, s. 48). Flere tiltak har vært rettet mot idretten: Sosial ulikhet og økonomi som barriere for idrettsdeltakelse er i bevilgningsbrevet fra Kulturdepartementet til NIF løftet frem som en utfordring idretten må ta tak i. Det såkalte *Krafttaket*¹ er øremerkede midler fra Kulturdepartementet for å arbeide for en inkluderende idrett.

Videre finnes det ulike tiltak på kommunalt nivå rettet mot at barn og ungdom fra fattige familier kan delta kostnadsfritt i organisert idrett (Myksvoll mfl., 2023). I Oslo har bydelene egne støtteordninger. Idrettslaget fungerer ofte som mellomledd mellom deltakerne det gjelder og kommunen eller bydelen (Solstad & Bakken, 2020). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har en nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge, som offentlige instanser, frivillige organisasjoner og private aktører kan søke tilskudd fra (Bufdir, u.å.). Bevilgningsbeløpene varierer. Enkelte får dekket treningskontingent, mens andre får dekket nødvendig utstyr. Det finnes også en rekke støtteordninger – private så vel som offentlige – som klubber kan benytte². Eksempler er Sparebankstiftelsen DNB og Gjensidigestiftelsen. Andre stiftelser kan organisasjoner og familier søke til. Et eksempel er Coop-dugnaden, der en kontaktperson fra det offentlige eller skoleverket på vegne av barnet kan søke støtte til treningskontingent, medlemsavgift, utstyr eller utgifter i forbindelse med konkurranser (Coop Norge, u.å.). Utstyrssentraler, der en kan låne utstyr gratis, hører også hjemme blant tiltakene.

1 Regjeringen gir et ekstra tilskudd på totalt 30 millioner kroner over tre år for å styrke mangfolds- og inkluderingsarbeidet i norsk idrett. Midlene skal benyttes innenfor områdene idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse, rasisme/trakassering og økonomi som barriere. NIF har selv ansvaret for å utarbeide en plan for bruken av disse midlene.

2 Se Instebo Larsen (2023) for en oversikt.

Økonomi som barriere er utvilsomt anerkjent som et stort problem i idrettsbevegelsen. Barrierer knyttet til økonomi og klassebakgrunn er vanskelig å legitimere når *Idrett for alle* er et hovedmål for idrettsbevegelsen. *Idretten Vil – Langtidsplan for norsk idrett 2023–2027*³ og et tilleggsdokument som gir en situasjonsbeskrivelse fra norsk idrett i dag⁴ tar opp økonomi som barriere som en utfordring for idretten. En arbeidsgruppe fra NIF skal våren 2025 legge fram forslag til tiltak for å redusere sosial ulikhet i tilgang til idrett. Konkrete tiltak for å sikre at familiens økonomi ikke skal begrense barn og unges idrettsliv har det hittil vært få av fra sentralt hold i NIF.

Et eksempel på tiltak fra krets nivå i NIF er inkluderingsatsingen Oslo Idrettskrets gikk i gang med i 2018. Utgangspunktet var bekymring for økende klasseforskjeller og kostnadsnivå i barne- og ungdomsidretten (Solstad & Bakken, 2020). Gjennom dette initiativet bidrar idrettskretsen med administrative og økonomiske ressurser til inkluderings tiltak i utvalgte idrettslag. Mest støtte gis til idrettslag i bydeler med relativt lav idrettsdeltakelse og store utfordringer med frivillighet og organisering av idrettsaktiviteter (Solstad & Sandvik, 2024), samtidig som de oppfordrer til en kultur for moderasjon i klubber og særforbund (Oslo Idrettskrets, 2020).

Overordnet handler tiltakene mot kostnadsbarrierer i hovedsak om å gi eller tilgjengeliggjøre ressurser, mens frivillige og ansatte ledere i idrettslagene tar seg av det konkrete arbeidet med å søke, følge opp og ha kontakt med medlemmer som trenger betalingshjelp.

Metode

Datamaterialet i artikkelen er hentet fra to forskningsprosjekter. Det ene er en studie om inkluderingsatsingen til Oslo Idrettskrets, *Idrett for alle i Oslo*, der idrettslag er invitert til å ta et utvidet samfunnsansvar (se Solstad

3 https://www.godeidrettsanlegg.no/sites/default/files/bilder/36_23_Idretten%20vil_Langtidsplan%20for%20norsk%20idrett%202023%E2%80%932027.pdf

4 <https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/rogaland-idrettskrets/dokumenter/horingsinvitasjon/idretten-vil-nasituasjonsbeskrivelse-150223.pdf>

mfl., 2025). Vi har observert møter og intervjuet frivillige og ansatte trenere og organisatorer. Det andre forskningsprosjektet er en studie av foreldreinvolvering i idretten (se Espedalen & Strandbu, 2023). Flere av foreldrene i denne studien snakket om erfaring som lagleder, trenere eller som frivillige bidragsytere på andre vis. Når vi skriver om idrettslagsledere, er dette personer med en eller annen lederfunksjon i idrettslaget, enten de er ansatt eller har et frivillig tillitsverv.

Hovedfokuset i analysene våre var etiske dilemmaer som oppstår i sammenheng med kostnader som barriere for idrettsdeltakelse. Vi analyserte først hvordan økonomi som barriere for idrettsdeltakelse ble omtalt og håndtert i idrettslagene, hvem som sto for håndteringen, og hvilke utfordringer de erfarte. Deretter var vi opptatt av moralske dilemmaer i møte med profesjonsetikken. Vi tok utgangspunkt i kjennetegn ved frivilligheten som et moralsk fellesskap, preget av egalitære sosiale relasjoner, nøktern økonomi og demokratisk medlemsmakt. I fremstillingen har vi valgt ut sitater og eksempler som belyser spenningene mellom profesjonsetikk og frivillighetsmoral. Hensikten med analysen har ikke vært å kartlegge alle dilemmaene idrettslagene møter, men å løfte frem eksempler som retter søkelyset mot selve spenningsfeltet. Empirien er behandlet som et praksisbasert fundament for drøfting av temaet.

Etiske problemstillinger for idrettslagsledere

Penger og inkludering er tett knyttet til moral. Analysen synliggjorde to generelle trekk ved denne koblingen i idrettslagene vi har undersøkt. For det første er temaet preget av en sterk moralsk konsensus: Kostnader skal ikke stå i veien for barn og unges idrettsdeltakelse. For det andre var idrettslagsledernes beskrivelser av økonomi som barriere mer nyanserte enn fremstillingen som ofte presenteres av NIF sentralt, myndigheter og media. Idrettslagslederne forklarte at idrettslaget aldri hadde ekskludert noen som ikke kunne betale – det ordnet seg. De snakket imidlertid mye om kostnadsdrivere i idretten, alt det som gjør at det blir stadig dyrere å både drifte og drive med idrett.

Da vi snakket med idrettslagslederne om håndtering av deltakelsesbarrierer, var det likevel betaling av kontingenten det oftest handlet om. Å ha

et godt system er et ideal mange strekker seg etter. Den vanlige praksisen med ad hoc-løsninger i klubben, der en aksepterer at noen ikke kan betale, synes å tape moralsk terreng mot sentraliserte, systematiske prosedyrer for å fange opp og dekke betalingsavvik. I det følgende trekker vi frem tre etiske spenninger som oppstår når kostnadsbarrierer skal håndteres etter profesjonsetiske kriterier i idrettslag: Hvem tar regningen? Hvem har rett på støtte? Hvem bør ha ansvaret?

Hvem tar regningen?

Idrettslag basert på medlemsbetaling og dugnad krever at hver enkelt i foreldrefellesskapet forholder seg til økonomien i idrettslaget. Modellen gir grunnlag for at kostnader blir diskutert slett. Når profesjonsetiske hensyn blir rådende, kan medlemmenes innflytelse i saker som økonomisk påvirker barnas idrettsaktiviteter forvitte. I hvor stor grad er de låst til å håndtere kostnader på foreskrevne måter? Hvor stort blir handlingsrommet for å ta tak i kostnadsdrivere i idretten, eller overlate utjevningspolitikken til politikerne?

I idrettslagene råder det ikke bare en sterk moralsk konsensus om at kostnader ikke skal være en barriere for at barn og unge kan delta i idrett. Det ser også ut til å være konsensus om måten problemet løses på – nemlig ved å få inn ekstra midler for å dekke deltakerkostnader. I flere idrettslag har søknadsarbeid blitt en del av det årlige standardarbeidet. I et intervju ble vi fortalt at «det er kjempestort arbeidsområde, de greiene der!». To andre ledere utdyper:

Vi søker årlig. Vi vet jo aldri hvordan det blir fra år til år. Systemet er at vi kan søke bydelen om frivillighetsmidler som går på medlemskontingent og treningsavgift til inntil 3000 kroner i året for et barn, innen kalenderåret. Vi kan søke i februar og september, og da søker vi på det antall barn vi tror kommer til å trenge støtte. Og så får vi overført midlene. Så administrerer vi de midlene. Og så skal vi rapportere tilbake hvor mange barn som faktisk fikk penger. Og hvis vi ikke brukte opp pengene så skal de pengene tilbake til bydelen.

Ansatt idrettslagsleder

Hvis du regner i antall hoder, er det en tjue caser, i løpet av et år, hvor vi må gå inn med dialog, søke ... Noen foreldre får jo fritidsstøtte gjennom NAV, og da kommer pengene rett fra NAV, hvor de må få fakturaen for å legge den inn. Også er det kanskje noen vi må gi en rabatt til: «Vi kan betale, men vi kan ikke betale så mye». Også blir man enig om at, – «neimen, vi har én inntekt». – «hvis jeg gir deg 25 prosent rabatt på treningsavgiften, får vi til det da?». – «Ja, hvis jeg kan ta det over to måneder». – «Javel, men da gjør du det». Også kommer det i orden. Men alle de tjue casene tar jo fryktelig mye tid!

Ansatt idrettslagsleder

Hver ordning har sine kriterier og prosedyrer som idrettslagene må sette seg inn i og følge opp. Byråkatiets rigiditet møter frivillighetens fleksibilitet. Idrettslagslederne må tilpasse seg og innfri krav til dokumentasjon og rapportering. Når tilnærmingen blir systematisk, blir kostnadsbarrierer en administrativ oppgave for idrettsledelsen, snarere enn et moralsk anliggende for medlemsfellesskapet. At et medlem med betalingsproblemer omtales som en «case», er talende. Eksterne midler kommer også med bindinger, som igjen innskrenker medlemsmakten – og dermed friheten til å sette ambisjons- og kostnadsnivå i idrettslaget, avgjøre hvor mye tid de frivillige gir, og kanalisere arbeidsinnsatsen mot det de mener er viktig å prioritere (Lorentzen, 2007).

En etisk problemstilling som følger, er om det er riktig at idrettslagene blir belastet med slike oppgaver og ansvar. Både frivillige og ansatte ledere forteller at det hopper seg opp med arbeidsoppgaver utenom kjernevirksomheten, altså å organisere idrett. Arbeidsmengden påvirker muligheten til å ta tak i grunnleggende problemer i idrettsorganisasjonen.

Idretten bruker så mye tid og ressurser på byråkrati og dårlige løsninger. ... Man må se på hvor energilekkasjen i idrettslagene er. Sånn at man har overskudd i idrettslaget til å ta på seg de oppgavene som er mye viktigere enn å drive å søke ...

Ansatt idrettslagsleder

Lederen peker på en fastlåst dynamikk: Uten overskudd er idrettslagslederne fanget i en evig syklus av forefallende driftsoppgaver. De får aldri tid til å ta seg av kostnadssluk i idrettssystemet. Det er lettere å øke inntektene enn å kutte utgiftene. Og arbeidet med å skaffe inntekter fortrenger arbeidet med å kutte utgifter og ta tak i kostnadsdrivere. Resultatet er en kostnadsspiral, der økende økonomisk ansvar plasseres på de frivilliges skuldre. En slik utvikling bryter med dugnad og moderasjon som økonomisk og moralsk prinsipp. En konsekvens er at aktører som bidrar til at idretten blir for dyr, unnslipper kritisk søkelys i bredere debatter om eskalerende kostnader og problemene det skaper. Blant kostnadsdrivere nevnes ofte sportslig profesjonalisering og konkurranse mellom idrettslag.

Nøkkelen er å unngå eksterne trenere. Slippe å betale 70 000 for trenere utenfra. En nøkkel er foreldretrenere som følger ungdommene langt oppover i årene. Forventningen til at idretten ikke skal koste noe er utfordrende: Det skal helst være gratis, men samtidig skal vi gi like bra tilbud som naboklubbene. De øker treningsavgiften år etter år, mens vi prøver å senke den hvert år.

Ansatt idrettslagsleder

Når kostnadsproblemet håndteres administrativt i idrettslaget, er det fare for at moralske utfordringer flyttes ut av foreldrefelleskapet. Medlemmene blir mindre involvert. Kanskje blir det mindre snakk om kostnader mellom foreldre på gressletter og i idrettshaller.

Hvem har rett på støtte?

I en systematisk tilnærming til kostnadsbarrierer er første steg å kartlegge problemet. I stedet for å bli oppsøkt av et medlem med betalingsproblemer, blir det en oppgave for ledere i idrettslaget å identifisere og nå ut til dem som *vil*, men *ikke har råd* til å delta. Målgruppen omfatter ikke bare nåværende medlemmer, men også alle familier i lokalmiljøet som opplever at kostnader står i veien for barnas idrettsdeltakelse. Det betyr at idrettsledere også må oppnå kontakt og tillit hos en ukjent gruppe *mulige* medlemmer. Det

sosiale stigmaet rundt fattigdom er noe flere tar opp. Hvordan kan de gå frem på en empatisk og diskré måte?

Det er det med kostnader. Og hvordan kan vi inkludere alle? Det er ganske vanskelig for meg som lagleder. Når jeg merket at noen begynte å bli lunken, så tenkte jeg, «kan det være noe med kostnader her?» Jeg prøvde å antyde at her går det an å få det dekket og få hjelp. Jeg vil jo ikke fornærme folk ved å insistere for mye heller, ved å si sånn «hei, jeg antyder du er fattig». Jeg vil jo ikke det.

Frivillig idrettslagsleder

Laglederen peker på et ubehag ved å ta initiativ til samtaler om betalingshjelp. Man «vil jo ikke fornærme folk med å insistere for mye». Oppmerksomheten rundt kostnader i idretten ser ikke ut til å ha gjort familieøkonomi mindre tabubelagt. Stigmaet bidrar til at det er vanskelig å vite om noen kanskje trenger hjelp.

Samtidig er det viktig for idrettslagslederne å sikre at ordningene ikke utnyttes, og at de som ber om hjelp faktisk har behov for det. Idrettslagslederne opplever et stort ansvar for idrettslagets økonomi. Pengene må brukes forsvarlig og tildeles rettferdig. Ofte er det snakk om betydelige beløp. Kan idrettslagslederen stole på at alle søker på riktig grunnlag? At det handler om betalingsevne og ikke betalingsvilje? Flere påpeker at de ikke kan vite sikkert hva som ligger bak. Det økonomiske ansvaret gjør at de som forvalter støtten i idrettslaget må ha et kritisk og evaluerende blikk på de andre i klubben.

Innerst inne så tror jeg det finnes gode nok økonomier blant foreldre, men prioriteringen – fordi det ikke er et godt nok tilbud. De føler ikke at de får det de betaler for.

Ansatt idrettslagsleder

I forhold til å søke midlene er det viktig at bydelen har tillit til at alle de casene vi legger inn er reelle caser – at det ikke er

noen klubber som bare legger inn og sørger for å få inn den siste 10-prosenten og så er de i mål med året. Da vil jeg heller at vi har 90 prosent betalingsgrad ... Vi skal ikke berike oss over kassa til bydelen fordi vi ønsker å få inn de siste 10 prosentene.

Ansatt idrettslagsleder

Ved bruk av eksterne ordninger blir idrettslagslederne portvoktere. De får ansvar og forpliktelser overfor en ekstern instans – eller overfor offentligheten, når det gjelder skattefinansierte ordninger. Ordningene krever gjensidig tillit – ikke bare mellom de som søker og idrettslagslederne som forvalter støtten, men også mellom idrettslaget og de som står for finansieringen. I stedet for at medlemmene har tillit til hverandre i hvordan kostnadsproblemer håndteres, medfører støtteordninger at medlemmer og klubbledere må ha tillit til «systemet» og en fremmed byråkrat (se Sørhaug, 2008). Tillitsforholdene endres. Frivillighetens tillit, basert på sosial nærhet og kjennskap, utfordres i møte med profesjonsetiske konvensjoner.

Betalingsstrukturen i seg selv *gjør noe* med de sosiale relasjonene i idrettslaget. Det åpnes for at den enkelte forelder stiller spørsmål ved om andre foreldre gjør opp for seg eller ikke. Betaler de sin skjerv? Det etisk vanskelige oppstår ikke når familier som åpenbart trenger støtte for å klare deltakelsesavgiften, får hjelp. Det etisk vanskelige er usikkerheten som oppstår, blant annet om hvorvidt goder og byrder fordeles rettferdig. Kanskje er det noen som får støtte som kunne klart seg uten, mens familier med svært dårlig råd betaler for seg.

I tillegg til *hvem* som bør få støtte og hvor mye, reiser idrettslagslederne spørsmål om *hvilke aktiviteter* det er riktig å støtte: Skal det bare gjelde det ordinære treningstilbudet, eller også ekstratilbud som fotballakademi? Intervjuene tyder på at idrettslag har ulik praksis på dette området.

Vi har søkt masse (til bydelen). Vi får ikke mer penger i potten. Og vi er veldig strenge. Du kan ikke søke for å få penger til akademiet, for eksempel. Det kaller jeg «et gode». Å få lov til å trene med akademiet – det er et gode, det er ikke en nødvendighet. Når lagleder tar kontakt med oss og sier, «vi har et barn her som sliter med å betale», så sjekker vi det opp. Om det faktisk

stemmer med historikken, så tar vi telefonen og hører om det faktisk er et reelt problem og de ikke bare utnytter det fordi de kan systemet. Vi har sagt nei til folk som jeg vet er ressurssterke, men som likevel har søkt. Da har jeg stoppet søknaden.

Ansatt idrettslagsleder

Spørsmål om kriterier for hvem som har rett på støtte (og til hva) aktualiserer andre etiske problemstillinger: Er det riktig at offentlig støtte går til satsingsopplegg? Hvis svaret blir «nei», er det da riktig at det kun er barn i velstående familier som får delta på fotballakademiet? Hvis svaret igjen er «nei», kan det da etisk forsvares at idrettslaget i det hele tatt har et fotballakademi?

Hvem bør ha ansvaret?

I intervjuene beskrives inkludering av barn i lavinntektsfamilier som et stort og viktig ansvar – en del av klubbenes *samfunnsoppdrag*. Dette gjør det også viktig for idrettslagene å vurdere hvordan de best kan organisere seg for å innfri både egne og andres forventninger til systematisk arbeid og god måloppnåelse. Hvilke ressurser og hvilken kunnskap kreves for å ivareta ansvaret på en god måte? Med profesjonsetikken som perspektiv kan egenskaper ved frivilligheten – som fleksibilitet og skjønnsutøvelse – fremstå som en trussel mot hensynet til anonymitet og likebehandling. Ifølge profesjonsetiske konvensjoner er «den profesjonelle ansatte» bedre egnet til oppgaven enn foreldre med et frivillig tillitsverv.

Jeg tenker at det å være frivillig og ha så store samfunnsknyttaroller, det er ikke heldig. Du burde heller som frivillig være med å skape entusiasme og begeistring, få til aktiviteten, sørge for at alle har et godt tilbud, flyt av utstyr – alle disse tingene her. Og så får heller vi som jobber med det dykke inn i de casene og samarbeide med utekontakten, bydelen, skolehelsetjenesten ... Få tak i de casene, med god dialog. Og det er vi veldig flinke til her hos oss. Det skal vi være glade for. Det er ingen som skal

vite om hvem som skal ha hjelp og ikke skal ha hjelp og sånne ting. Det er dypt personlig.

Ansatt idrettslagsleder

Det er mange ting som er taushetsbelagt og som vi ikke skal prate så mye om. Og med så mye utskiftninger i styreroller, og at de som sitter i styret plutselig kjenner til den familien som ber om hjelp – det er heller ikke heldig. Altså, det må være en profesjonalitet i det leddet, i hvem som hjelper disse familiene og lytter til historiene, får til ordninger – alle disse tingene. Jeg vil si det er de viktigste tingene vi jobber med.

Ansatt idrettslagsleder

I lys av oppgaver og ansvar som ble oppfattet som upassende, overveldende eller urimelig for frivillige, fremsto en profesjonalisert idrettslagsdrift som et slags ideal. Flere av de frivillige lederne uttrykte dessuten ubehag ved å forvalte betalingsstøtte – ansvaret påvirker relasjonen de har til de andre foreldrene i idrettslaget. Den egalitære ideen om at alle er like innenfor rammen av idrettslaget utfordres av oppgaven med å finne ut om noen medlemmer har betalingsvansker.

Det er greit at det skal være anonymt, men jeg må jo vite hvem det er. Jeg synes ikke noe særlig om det, rett og slett. Og jeg forstår godt foreldre som ikke ønsker å kontakte meg og spørre om jeg kan søke. Det er jo en terskel for en del der også. ... Jeg liker ikke det der. Vi blir litt [som] et alternativt sosialkontor.

Frivillig idrettslagsleder

Idrettslagslederen påpeker det illusoriske ved tanken om å ivareta anonymitet: Det finnes ingen vei utenom at *hun* får vite hvem det gjelder. Foreldrene som

søker om støtte vet at de ikke kan være anonyme. Å be om hjelp blottlegger uansett den økonomiske situasjonen de befinner seg i overfor et annet menneske, enten det er en frivillig eller en ansatt i idrettslaget. En systematisk tilnærming fjerner ikke stigmaet knyttet til fattigdom – og løser heller ikke fattigdomsproblemet.

Vi har en stor mulighet til å hjelpe veldig mange barn med treningsavgiften for eksempel. Selv om det også er noe som må systematiseres og gjøres på en måte som er mer verdig for alle parter, hvis du skjønner? Det er det jeg ser i det arbeidet. Det er litt uverdigg. Du må komme krypende på en måte. Det er ikke noe gøy. Så lenge vi har stor andel frivillige som jobber ut mot barn og foreldre, så må du kanskje prate med moren i klassen hvor du har barn selv om deres økonomiske situasjon. Noe som er ganske uverdigg for begge parter ... Vi har ikke nok kapasitet. Vi har jo 120 barn som får dekket treningsavgift, og jeg kan ikke ta samtalen med alle de 120 foreldrene som egentlig er det man bør gjøre. Hvordan kan vi løse dette her?

Ansatt idrettslagsleder

Lorentzen (2007) peker på at idrettslag har to valgmuligheter for å dekke utgifter: Hente inn penger fra dugnadsarbeid eller øke kontingenten. Han påpeker at dugnad er et mer egalitært alternativ, ettersom konsekvensen av å velge det siste er økt frafall blant medlemmer med presset privatøkonomi.

Ut fra våre funn er ikke dette bildet helt reelt. I praksis velger idrettslag oftest en tredje mulighet: å øke inntjeningen fra andre finansieringskilder, ofte ved å søke tilskudd og prosjektstøtte. Fordi økonomi som barriere er et moralsk ladet tema, er det også moralsk vanskelig å sette opp prisen. Støtteordninger gir derimot tilgang til ekstra midler utenom medlemsbetaling og dugnad, men svekker samtidig mekanismene som sikrer nøktern økonomi og kostnadsbevissthet i idretten. Likevel ser vi at problemene vedvarer. Intervjuene våre tyder på enighet blant idrettslagsledere om at dagens løsninger ikke fungerer.

Idretten er jo ikke den fremste arenaen å drive utjevningsspolitikk på. Det er skattepolitikken som er der man skal drive utjevningsspolitikk. Det vi driver av utjevningstiltak er jo ikke plaster på såret en gang – det er å blåse på der man har brent seg.

Frivillig idrettslagsleder

Håndteringen av kostnadsbarrierer er ett av flere eksempler på at idrettslag får stadig flere oppgaver og mer ansvar (Solstad mfl., 2025). Dette utfordrer den moralske kontrakten mellom frivillig og idrettslag: at de som tar på seg et verv, melder seg for å organisere idrett for medlemmene i idrettslaget. Muligheten for å hjelpe bygger opp under det moralske imperativet om å bruke støtteordninger. Økt inntjening bidrar samtidig til å plassere større økonomisk ansvar på idrettslagsledernes skuldre.

I forlengelsen kan det oppleves stadig mer nødvendig å få inn mer lønnet arbeidskraft, noe som igjen legger press på idrettslaget om å sette opp prisene eller jobbe for å øke inntjeningen. I så fall kan tiltakene forsterke problemet de er ment å løse.

Diskusjon

Frivillige og ansatte i idrettslag ser det som et viktig samfunnsansvar å forhindre at barn og unge fra fattige familier blir ekskludert (Seippel, 2024; Solstad mfl., 2025). Til tross for ordninger for å hjelpe familier med betalingen, er det fortsatt markante klasseskiller i idrettsdeltakelse (Bakken & Strandbu, 2023; Strandbu og Bakken, 2024). Det faller i stor grad på de som er engasjert i idrett på klubbnivå å sørge for at økonomi ikke er en barriere for idrettsdeltakelse, og dermed bidra til å oppfylle norske myndigheter og NIFs mål om «idrett for alle» (Norges idrettsforbund, 2019).

I dette kapitlet har vi tatt for oss etiske dilemmaer ledere, trenere og andre frivillige opplever når de forsøker å håndtere denne oppgaven. Vi har vist hvordan profesjonsetiske hensyn kan støte mot prinsipper og verdier

ved frivilligheten som moralsk fellesskap. De frivillige forventes ikke bare å håndtere betalingsproblemer, men å gjøre det på en systematisk og profesjonell måte. I denne situasjonen møter de tre typer moralkonflikter: sosiale moralkonflikter, der relasjonen til de andre foreldrene og prinsippet om egalitet forstyrres; økonomiske moralkonflikter, der ordningen med dugnadsøkonomi og medlemsbetaling settes i spill; og demokratiske moralkonflikter, der praksisen med at det er medlemmene selv som bestemmer over kostnader og aktivitetene i idrettslaget blir utfordret.

Mange av de etiske problemstillingene vi har trukket fram, er knyttet til hvorvidt idrettslag er – og bør være – profesjonskontekster. Vi har vist at økonomisk inkludering av barn og ungdom er blitt en del av idrettslagenes utvidede samfunnsansvar, noe som bidrar til alvorliggjøring av tillitsverv i idretten. Når frivillige får stadig mer arbeid og ansvar, og forventes å opptre etter profesjonsetiske prinsipper, baner det vei for å profesjonalisere driften av idrettslagene (Solstad mfl., 2025).

Med dilemmaene de frivillige står i, kan det bli fristende å se til ansettelse som løsning, der søknadsarbeid og kontakt med medlemmer håndteres av ansatte ledere. Imidlertid fører denne løsningen idretten i retning av videre profesjonalisering, som i seg selv er fordyrende, og samtidig kan føre til at verdier knyttet til frivillighet i idrettslag går tapt. Det handler både om sosialt fellesskap, demokratisk deltakelse og bærekraftig ressursbruk (se Wollebæk mfl., 2000).

For mange er det å engasjere seg frivillig i idrettslaget noe som gir sosial tilhørighet og anerkjennelse (Sørhaug, 1989). Frivillig innsats i idrettslaget kan fremstå som en naturlig del av foreldrerollen, og gir en mulighet til både å tilbringe tid sammen med barna og bidra til det sosiale fellesskapet i nærmiljøet (Saglie & Segard, 2013; Solstad & Sandvik, 2024; Stefansen mfl., 2018). Å være frivillig i en organisasjon handler om å bidra til at «det går rundt», men også om å delta i diskusjoner om hvordan idrettsaktivitetene for barna skal organiseres. Som Fine og Harrington (2004) påpeker, skaper slik aktivitet tverrgående sosiale bånd som bidrar til å bygge demokratiske samfunn. At idrettslaget er et sted der lokalsamfunnet engasjerer seg i «mikropolitikk», er også en viktig grunn til å ta vare på frivilligheten.

Profesjonalisering kan dermed svekke muligheten for at diskusjoner om kostnader i idretten tas opp av frivillige og medlemmer på grasrota, inkludert spørsmål om hva og hvem som er ansvarlig for kostnadsutviklingen. Den tra-

disjonelle foreningsmodellen med medlemsbetaling og dugnad tilsier en nøktern økonomi og lave kostnader. Lorentzen (2007, s. 25) viser til en egalitær og fellesskapsorientert idé bak dugnadsfinansiert aktivitet, der dugnad er en måte å sikre kollektiv finansiering av aktivitetene på. Foreldreinvolvering i organiseringen av barnas idrett bidrar til økt bevissthet om kostnader og konsekvensene av dyre idrettsopplegg. Økt innslag av ansatte kan dermed føre til mindre press for å redusere kostnadene. En viktig medlemsdiskusjon stilner før den har begynt.

Idrettsdeltakelse kan gjøres billigere. Et naturlig sted å starte er å se på kostnadsdrivere i idretten knyttet til sportslig profesjonalisering av barnas aktiviteter, som i stor grad er drevet frem av særforbund, eliteidrettshensyn og den kommersielle idrettsindustrien (Solstad mfl., 2025). Eksempler inkluderer direkte utgifter fra særforbundene, som lønnet administrasjon, lisenser, avgifter og betalte trenere (Solstad & Sandvik, 2024; Strandbu & Stefansen, 2025). Det handler også om sider ved aktivitetsutviklingen, som tidligere oppstart med nasjonligaer, internasjonale turneringer og treningsleirer, samt satsningsopplegg for ungdom (Deloitte, 2024). Her kan vi igjen vise til et vedtak i Oslo Idrettskrets (2024, s. 2) om å utfordre særidrettene og skape en kultur for moderasjon.

Idrett er sektoren som engasjerer flest i frivillig arbeid (Fladmoe mfl., 2018). Det som skjer i idretten, kan ha moralske ringvirkninger også utenfor idretten. Idrettslag er moralske fellesskap (Lorentzen, 2007). Frivillighetens moral og prinsipper handler om likebehandling, økonomisk nøkternhet og demokratiske beslutninger, og det har betydning om disse etterleves i idrettslagene eller ikke. Uten mekanismer som bremser kostnadsutviklingen, vil idrettsfeltet beslaglegge stadig mer av samfunnets ressurser. Dugnad og medlemsbetaling som økonomisk ramme har en viktig funksjon i å begrense kostnader og begrunne behovet for en nøktern idrettslagsøkonomi.

Våre betraktninger leder frem til et overordnet moralsk spørsmål: Bør det egentlig være idrettslagenes rolle å demme opp for økonomiske forskjeller i befolkningen? Dette kan forstås som ansvarsfraskrivelse fra sentrale myndigheter. Antakelig er det et bedre alternativ å føre en økonomisk og sosial politikk som utjevner forskjellene (Berg & Solstad, 2023). Familier ville fått bedre råd, mens idretten – og andre organisasjoner – ville blitt skjermet fra det en av idrettslederne vi intervjuet kalte et «kjempestort arbeidsområde!» Mye tyder på at dagens måte å håndtere økonomiske barrierer i idretten – å hente inn mer eksterne penger – ikke er bærekraftig.

Referanser

- Andersen, P. L. & Bakken, A. (2018). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms? *International Review for the Sociology of Sport Journal*, 1(1), 1–17. <https://doi.org/10.1177/1012690218764626>
- Arnesen, D., Bjørnara, H. B. & Myksvoll, T. M. (2022). *Følgforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger: Sluttrapport* [Rapport 2022: 13]. Institutt for samfunnsforskning.
- Bakken, A. & Strandbu, Å. (2023). Idrettsdeltakelse blant ungdom – før, under og etter koronapandemien. NOVA Rapport 4/23. OsloMet – storbyuniversitetet.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Tilskudd til inkludering av barn og unge*. Bufdir. <https://www.bufdir.no/tilskudd/inkludering-avbarn-og-unge/>
- Berg, E. & Solstad, G. M. (2023). Inkluderende bevegelsesfellesskap: Visjoner og virkelighet. I T. Wilhelmsen, E. Berg, K. V. Evensen, G. M. Solstad & I. M. Thorjussen (Red.), *Bevegelsesfellesskap i oppveksten: Kritiske perspektiver på inkludering og mangfold* (s. 364–380). Fagbokforlaget. <https://doi.org/10.55669/oa230119>
- Bromley, P. & Meyer, J. W. (2017). «They are all organizations»: The cultural roots of blurring between the nonprofit, business, and government sectors. *Administration & Society*, 49(7), 939–966. <https://doi.org/10.1177/0095399714548268>
- Coop Norge. (u.å.). *Coop-dugnaden støtter de som trenger det mest*. Hentet 13.09.22 fra <https://coop.no/sponsorvirksomheten/omtanke/coop-dugnaden/>
- Deloitte. (2024). *Kostnader og kostnadsdrivere for barne- og ungdomsidretten*. Rapport. <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/a4744409156046f9bd0ee569a7f8965a/rapport-kostnader-og-kostnadsdrivere-for-barne-og-ungdomsidretten-2024.pdf>
- DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147–160. <https://doi.org/10.3390/socsci7100197>
- Durkheim, E. (1973). *Emile Durkheim on morality and society*. University of Chicago Press.
- Durkheim, É. (1957). *Professional ethics and civic morals*. Routledge.
- Espedalen, L. E. & Strandbu, Å. (2023). Fotball, vafler, kioskvakt og dopapir: Minoritetsforeldres møter med norsk barne- og ungdomsidrett. I T. Wilhelmsen, E. Berg, K. V. Evensen, G. M. Solstad & I. M. Thorjussen (Red.), *Bevegelsesfellesskap i oppveksten: Kritiske perspektiver på inkludering og mangfold*. Oslo. <https://doi.org/10.55669/oa230112>
- Espedalen, L. E. & Strandbu, Å. (2025). Blind spenders? The social meaning of money in youth sports. Artikkel sendt til vurdering.
- Fine, G. A. & Harrington, B. (2004). Tiny publics: Small groups and civil society. *Sociological Theory*, 22(3), 341–356. <https://doi.org/10.1111/j.0735-2751.2004.00223.x>
- Fladmoe, A. & Arnesen, D. (2022). *Frivillighet i pandemiens tid. Koronapandemiens betydning for frivillig innsats og lokale frivillige organisasjoner*. Rapport 2022:8. Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor.
- Fladmoe, A., Sivesind, K. H. & Arnesen, D. (2018). *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017* (Rapport). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Gjensidigestiftelsen. (u.å.). *Om oss*. Hentet 27.03.23 fra <https://www.gjensidigestiftelsen.no/om-oss/>

- Hompland, A. & Lorentzen, H. (2011). Et regime i oppløsning. I D. Hanstad, G. Brevik, M. Sisjord & H. Skaset S. (Red.), *Norsk idrett – Indre spenning og ytre press* (s. 507–524). Akilles.
- Kultur- og likestillingsdepartementet. (2024). *Alle inkludert! Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter 2024–2026*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/alle-inkludert/id3036723/>
- Lang, G., Klenk, C., Schlesinger, T., Ruoronen, K., Bayle, E., Clausen, J., Giaouque, D. & Nagel, S. (2020). Challenges and opportunities arising from self-regulated professionalisation processes: An analysis of a Swiss national sport federation. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(3), 387–404.
- Instebø Larsen, I. (2023). *Barrierer mot og tilrettelegging for deltagelse i barne- og ungdomsidretten* [Mastergradsoppgave, Norges idrettshøgskole].
- Lorentzen, H. (2007). *Moraldannende kretsløp. Stat, samfunn og sivil engasjement*. Abstrakt forlag.
- Lorentzen, H. & Dugstad, L. (2011). *Den norske dugnaden – Historie, kultur fellesskap*. Høy-skoleforlaget.
- MacIntyre, A. (1984). *After virtue: A study in moral theory*. Duckworth.
- Myksvoll, T., Arnesen, D. & Erdvik, I. (2023). *Fritid for alle? Kommunal politikk for inkludering av barn og unge i organiserte fritidsaktiviteter* [Rapport 2023: 2]. Institutt for samfunnsforskning.
- Norges idrettsforbund. (2019). *Idretten vil! Langtidsplan for norsk idrett 2019–2023*. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc16250%2032f0/idretten-vil_langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf
- Norges idrettsforbund. (u.å.-a). *Idrettens barnerettigheter*. Hentet 26.03.23 fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/barneidrett/idrettens-barnerettigheter/>
- Norges idrettsforbund. (u.å.-b). *NIFs etiske leveregler*. <https://www.idrettsforbundet.no/tema/etisk-og-trygg-idrett/etiske-leveregler/>
- Norges idrettsforbund. (u.å.-c). *Hvordan være en god idrettsforelder? Anbefalinger fra Norges idrettsforbund og Olympiatoppen*. https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/idrettsforbundet/tema/barneidrett/61_22_nif_olt_foreldreguide_trykk.pdf
- Oslo Economics. (2020, 3. mars). *Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten* (Rapport 2020-12). Oslo Economics. <https://osloeconomics.no/wp-content/uploads/2020/03/Okonomi-som-barriere-kostnader-og-kostnadsdrivere-i-barne-og-ungdomsidretten-1.pdf>
- Oslo Idrettskrets. (2020). *Strategisk plan 2020–2024*. <https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/oslo-idrettskrets/dokumenter/kretsstyret/ting-2020/oik-strategiskplan2020-2024.pdf>
- Saglie, J. & Seggaard, S. B. (2013). *Grenseløs frivillig foreldreinnsett? En dokumentasjonsrapport*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442817>
- Sagen, C. & Ragnhildstveit, B. (2022). Utstyrspress i barneidretten. Tv2.no. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/jeg-er-bekymret/15278704/>
- Seippel, Ø. (2010). Professionals and volunteers: on the future of a Scandinavian sport model. *Sport in Society*, 13(2), 199–211. <https://doi.org/10.1080/17430430903522921>

- Seippel, Ø. (2024). More than sports? A study of Norwegians' opinions on sports' social and political responsibilities. *European Journal for Sport and Society*, 21(4), 353–373. <https://doi.org/10.1080/16138171.2024.2335580>
- Solstad, G. M. & Bakken, A. (2020). *Evaluering av «Idrett for alle i Oslo»* (NOVA Rapport 8/20). NOVA. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/2994>
- Solstad, G. M., Sandvik, M. R. & Sletten, M. A. (2022). *Deltakelse, inkludering og trivsel i barne- og ungdomsidretten. Delrapport fra forskningen om Idrett for alle i Oslo*. NOVA Rapport 1/22. Oslomet – storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/2838461>
- Solstad, G. M. & Sandvik, M. R. (2024). *Frivillig i idrettslag. Idrettsorganisering i spennet mellom forening og forretning*. NOVA Rapport 4/24. Oslomet – storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/3129457>
- Solstad, G. M., Skilbred, A. & Enstad, F. (2025). *Idrett for alle i Oslo? Sluttrapport fra et følgeforskningsprosjekt 2019–2024*. NOVA Rapport 1/25. Oslomet – storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/3182265>
- Solstad, G. M. & Stefansen, K. (2025). Sexual violations in youth sport – Gendered mechanisms of alienation? I M. Hartill & B. Rulofs (Red.), *Child abuse in sport – Critical Perspectives* (s. 71–94). Emerald.
- Sparebankstiftelsen DNB. (u.å.-a). *Du kan skape et bedre nærmiljø for barn og unge!* <https://sparebankstiftelsen.no>
- Stefansen, K., Smette, I. & Strandbu, Å. (2018). «Understanding the increase in parents' involvement in organized youth sports.» *Sport, Education & Society*. <https://doi.org/10.1080/13573322.2016.1150834>
- Strandbu, Å. & Bakken, A. (2024). *Barna og Idretten. Organisering, verdier og sosial ulikhet*. Norges idrettshøgskole. <https://www.nih.no/om/aktuelt/hva-skjer/2024/dokumenter/barn-og-idretten-2024.pdf>
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P. L., Seippel, Ø. & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 02(2), 132–151.
- Vetlesen, A. J. (2007). *Hva er etikk?* Universitetsforlaget.
- Wollebæk, D., Selle, P. & Lorentzen, H. (2000). *Frivillig innsats*. Fagbokforlaget.